

VÝDAVKY NA VÝSKUM A VÝVOJ STÚPLI, ALE STÁLE SME POD EURÓPSKYM PRIEMEROM

Slovensko vynaložilo vlani na vedu a výskum 1,04 % HDP. To nás radí na 21. miesto v EÚ, kde priemer dosahuje 2,25 % HDP (Graf 1). Zaoštváme najmä v podiele výdavkov podnikateľského sektora (0,6 % HDP), kde je priemer krajín EÚ 1,2 %.

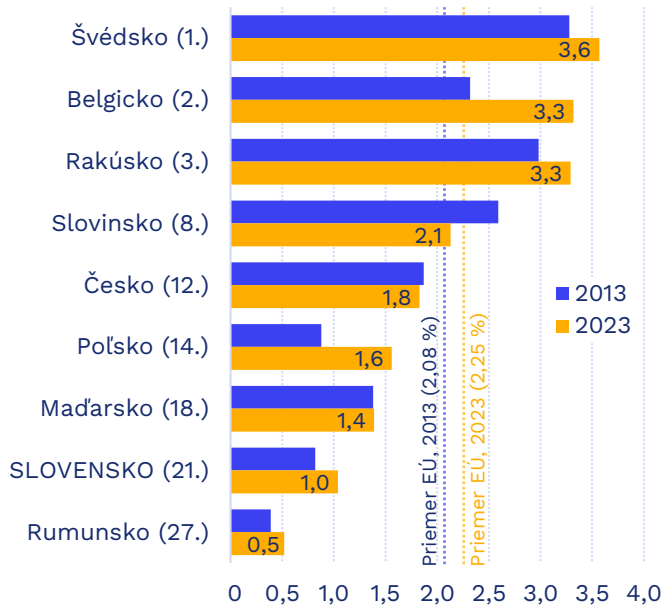
- Najviac z HDP na vedu a výskum podľa predbežných dát Eurostatu vlani vynaložilo Švédsko (3,6 %) a Belgicko (3,3 %), najmenej Rumunsko (0,5 %).
- V rokoch 2013 až 2023 stúpol podiel týchto výdavkov v 20 členských štátoch vrátane Slovenska, kde narástol z 0,82 na 1,04 %. Najväčší nárast dosiahli Belgicko (+1 % HDP) a Poľsko (+0,7 % HDP).
- Ambícia EÚ je investovať aspoň 3 % HDP do vedy a výskumu, dve tretiny z toho zo súkromného sektora. Tento cieľ plní len päť krajín.
- Slovensko si stanovilo cieľ do roku 2030 dosiahnuť 2 % HDP, aktuálne ho plníme na 52 %.
- Európska komisia zdôrazňuje, že investície do výskumu a vývoja posilujú konkurencieschopnosť a sú dôležité pre odolné a udržateľné hospodárstvo.

ROČNÝ POTENCIÁL ÚSPOR SA VLANI V ZDRAVOTNÍCTVE NAPLNIL NA 34 %

Podľa odpočtu ISA vlani ministerstvo zdravotníctva plnilo úplne alebo čiastočne 27 opatrení z aktualizovanej revízie výdavkov. Devätnásť sa naplniť nepodarilo (Graf 2). Minulý rok bol prvým v implementácii aktualizovanej revízie. Tá je naplánovaná do roku 2025.

- Vďaka investíciám z plánu obnovy vzniklo vlani 21 nových všeobecných ambulancií, rozšírili sa kompetencie všeobecných lekárov a znížila sa administratívna záťaž primárnych pediatrov. Ministerstvo tiež podporilo 22 investičných zámerov na výstavbu, rekonštrukcie a vybavenie nemocníc.
- Medzi úspechy patrí aj posun v elektronizácii. Od júna 2023 všetci lekári vyplňajú povinnú elektronickú PN a rezort pripravil službu ePreskripcia, ktorá racionálne rozdeľuje pacientovi predpísané lieky.
- V prvom roku revízie rezort ušetril 53 miliónov eur v opatreniach liekovej politiky, v ostatných oblastiach k úspore nedošlo. Celkový plán úspory bol 155 miliónov eur, ročný potenciál tak bol naplnený na 34 % (Graf 3). Úspory sú zatienené tým, že výdavky na lieky prekročili rozpočet na rok 2023 nad rámec prognózovaných výdavkov o 170 mil. eur.
- Zatiaľ sa tiež nepodarilo zaviesť funkciu eLab (elektronický zápis z laboratórneho vyšetrenia, ktorý by prispieval k efektívnej diagnostike pacienta), ani ekvivalentné platby od všetkých zdravotných poisťovní v nemocniciach, pre špecializované ambulancie a laboratórnu diagnostiku.

Graf 1: Podiel výdavkov na výskum a vývoj vo vybraných štátoch EÚ (% HDP)

Poznámka: V zátvorke je poradie štátu v rámci EÚ vo výške podielu výdavkov na výskum a vývoj na HDP.

Zdroj: Eurostat

Graf 2: Prehľad plnenia opatrení rezortu zdravotníctva v roku 2023 (počet)

Graf 3: Prehľad plnenia úsporných opatrení v roku 2023 (milióny eur)

Poznámka: Nepredstavuje reálne úspory, ide o spravodlivejšie prerozdelenie zdrojov verejného zdravotného poistenia v nemocniciach.

INFLÁCIA MIERNE RASTIE, NAJVÄČŠÍM ŤAHÚŇOM OSTÁVAJÚ CENY SLUŽIEB

Na Slovensku stúpila medziročná inflácia z 3,5 % v októbri na 3,6 % v novembri. Mali sme tak piatu najvyššiu infláciu v eurozóne. Za celú eurozónu sa medziročný rast cien zrýchlil z 2,0 % v októbri na 2,3 % v novembri (Graf 4).

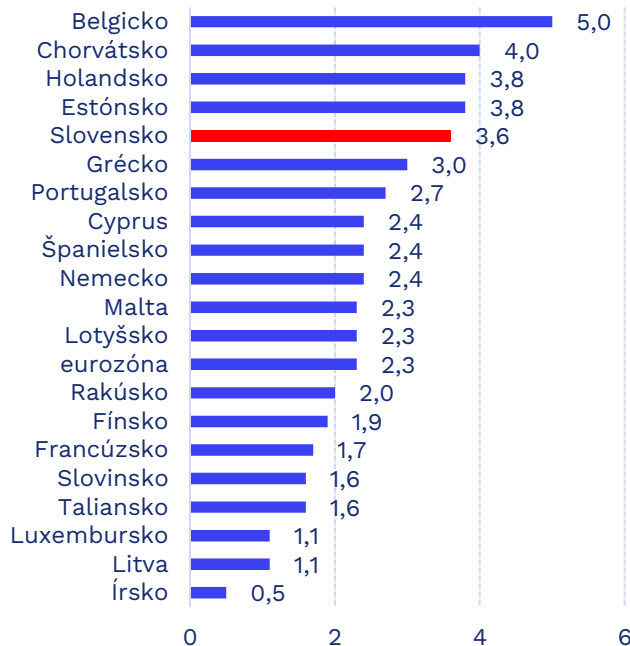
- Najvyššiu infláciu v eurozóne má ôsmy mesiac po sebe Belgicko. Dôvodom je najmä vysoký rast cien energií (16,5 % v novembri) spôsobený ukončením ich dotovania.
- V celej eurozóne ceny energií v novembri 2024 medziročne klesli o 1,9 % na Slovensku o 1,6 %. Ceny energií tak novembrovú infláciu tlmili, avšak menej ako minulý rok, keď došlo vo viacerých krajinách k ich prudkému poklesu.
- Najväčším ťahúňom inflácie ostávajú ceny služieb, ktoré rástli tempom 3,9 % v eurozóne a 6,7 % na Slovensku. Vyššie ceny služieb sú práve dôvodom, prečo sa jadrová inflácia (bez premenlivých cien potravín a energií) posledné tri mesiace drží na rovnakej úrovni 4,3 % na Slovensku a 2,7 % v eurozóne.

PODIEL ÚMRTÍ NA LIEČITELNÉ CHOROBY BOL U NÁS POČAS PANDÉMIE TRETÍ NAJVYŠŠÍ V EÚ

S počtom 206 liečiteľných úmrtí na 100-tisíc obyvateľov sa Slovensko v roku 2021 umiestnilo na tretej najhoršej priečke v EÚ. Výsledky negatívne poznačila pandémia. V porovnaní s 5-ročným priemerom pred pandémiou ide o nárast o 18 %.

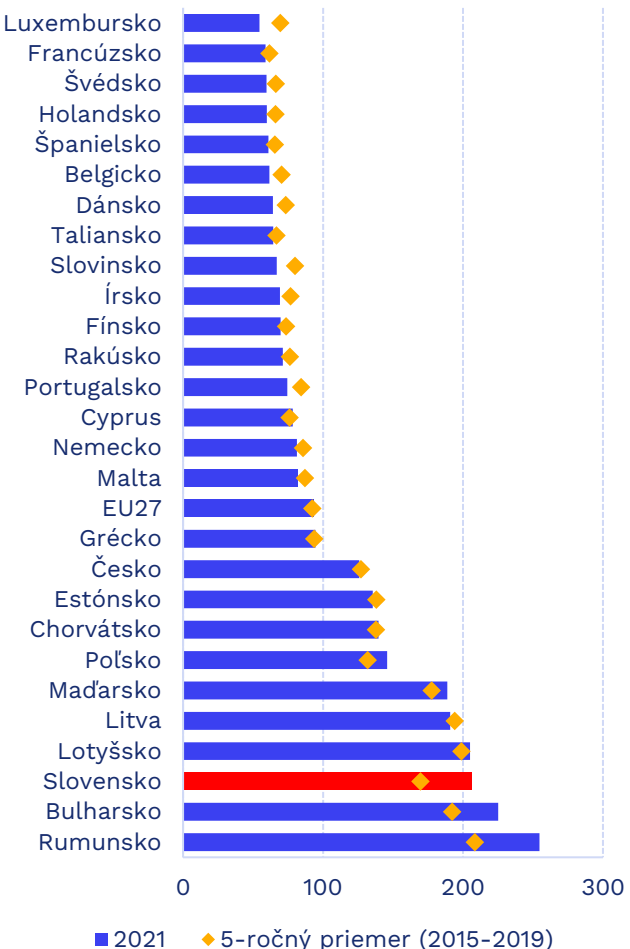
- Liečiteľné sú úmrtia obyvateľov do 75 rokov, ktorí by mohli žiť, ak by bola efektívne využitá existujúca liečba. Najčastejšie sú to úmrtia na srdcový infarkt, viaceré onkologické ochorenia, zápal pľúc a cievnu mozgovú príhodu (mŕtvica).
- Najnižšiu mieru liečiteľnej úmrtnosti v roku 2021 mali Luxembursko, Francúzsko, Švédsko a Holandsko s menej ako 60 úmrtiami na 100-tisíc obyvateľov.
- Rumunsko, Bulharsko, Slovensko a Lotyšsko mali vyše dvojnásobnú mieru úmrtnosti ako priemer EÚ (Graf 5). Pravdepodobne aj pre zvýšený počet úmrtí na zápal pľúc súvisiaci s infekciou COVID-19 a narušenie zdravotnej starostlivosti v dôsledku pandémie. Naproti tomu vo väčšine štátov EÚ podiel odvrátiteľných úmrtí v roku 2021 v porovnaní s obdobím pred pandémiou klesol.
- Úmrtia na liečiteľné choroby tvoria na Slovensku takmer 15 % celkového počtu úmrtí. Liečiteľné úmrtia sú s predchádzateľnými úmrtiami, ktoré sú riešiteľné aj lepšou prevenciou či životným štýlom, podkategóriou odvrátiteľných úmrtí. V miere predchádzateľných úmrtí je Slovensko na 6. najhoršej priečke v roku 2021, aj pri 5-ročnom priemere.

Graf 4: Harmonizovaná inflácia v eurozóne, medziročná zmena, november 2024 (%)

Zdroj: Eurostat

Graf 5: Počet liečiteľných úmrtí na 100-tisíc obyvateľov

Zdroj: Eurostat